

KYPÄRÄMÄEN–KÖHNIÖN
PESIMÄLINNUSTO
2009

Pia Högmander ja Harri Högmander
Keski-Suomen Lintutieteellinen Yhdistys ry. 2010

Kypärämäen-Köhniön asukasyhdistys tilasi Keski-Suomen Lintutieteelliseltä Yhdistykseltä alueen pesimälinnustoselvityksen vuodelle 2009. Vastaava selvitys samalle alueelle oli tehty kesinä 1998 ja 2003. Selvitysalue kattaa Kypärämäen ja Köhniön kaupunginosat ja Köhniönjärven ympäristön. Rajoina ovat Savelankatu, Vuorikatu, Vesangantie, Könkkölä ja rautatie. Alue on kuvattu yksityiskohtaisesti ensimmäisen selvityksen raportissa (Kartta 1).

Vuonna 2009 maastolaskentoja tekivät Pia Högmänder ja Harri Högmänder 23.5., 30.5., 9.6. ja 11.6. Maastotyö tehtiin ns. kartoituslaskentana kulkemalla aamuvarhaisella koko tutkimusalue läpi 1—3 kertaa ja merkitsemällä karttaan tarkasti jokainen lintureviiri (nähty tai kuultu lintu, pesä tai poikue). Laskentojen havainnot täydennettiin Keski-Suomen Lintutieteellisen Yhdistyksen havaintoarkistosta ja haastatteleamalla selvitysalueella asuvia lintuharrastajia (erityisesti Juha Saltevo ja Markku Alén). Pesivien lintulajien parimäärät arvioitiin havaittujen reviirien perusteella. Arviot koskevat selvitysalueella pesiviä lintumääriä; siten esimerkiksi alueen ulkopuolelta kuullut linnut eivät ole luvuissa mukana. Parimääräarvioissa on käytetty seitsemänluokkaista asteikkoa (1, 2—4, 5—10, 11—20, 21—50, 100—200 pesivää paria).

Selvitysalueella havaittiin vuonna 2009 yhteensä 55 lajia, joista 39 pesii alueella (luvuissa ei ole mukana muuttoaikoina ylilentävinä tavattuja tms. lajeja). Lisäksi kuudesta lajista tehtiin pesimäaikaisia havaintoja, mutta niiden pesiminen selvitysalueella on epävarmaa (sinisorsa, kesykyyyhky, käki, lehtopöllö, kuusitiainen, närhi). Vastaavasti vuonna 1998 havaittuja lajeja oli 44, joista pesiviä 35, ja vuonna 2003 53 lajia, joista pesiviä 38. Vuonna 2009 uusina pesimälajeina havaittiin mustapääkerttu ja pikkuvarpunen. Muita uusia lajeja olivat talvehtivina havaitut koskikara ja tavi sekä kuusitiainen, käki, lehtopöllö ja närhi. Aikaisempien vuosien pesimälajeista jäi nyt puuttumaan metsäkirvinen. Pajusirkkureviirejä on selvityksissä havaittu vain vuonna 1998 (Köhniönjärven rannoilla) ja tilittejä vain vuonna 2003. Yhteensä kolmessa selvityksessä (1998, 2003 ja 2009) on havaittu 42 pesivää lajia ja kahdeksan mahdollisesti pesivää lajia.

Runsaimmat pesimälajit Kypärämäen-Köhniön alueella vuonna 2009 olivat räkättirastas, peippo, pajulintu, kirjosiippo, talitiainen, viherpeippo, punakylkirastas, varpunen ja sinitiainen. Näistä räkättirastaiden ja peippojen määrät ylittävät sata paria ja muiden runsaus on 50—100 paria.

Yksittäisten laskentavuosien tuloksiin vaikuttavat muutoaikaisen sään vaihtelu, edellisen talven ankaruus kunkin lajin talvehtimisalueella jne. Myös ravintotilanteen vaihtelulla on merkitystä; esimerkiksi käpytikan runsaus vuonna 2009 selittyi täten. Keväällä 2009 huhti—toukokuun säät suosivat lintujen muuttoa ja laskenta-ajan lämpimät aamut pitivät linnut aktiivisina (etenkin verrattuna edelliseen, koleaan laskentavuoteen 2003). Tämä näkyi varsinkin hyönteissyöjien kuten västäräkkien, rautiaisten, punarintojen, leppälintujen, kerttujen sieppojen sekä punavarpuksen runsautena.

Varsinaisten kannanvaihtelujen erottaminen vuosittaisista satunnaistekijöistä on hankalaa, mutta kolmen 11 vuoden aikana tehdyn kartoituslaskennan tuloksista erottuu toki muitakin muutoksia kuin satunnaisvaihtelua. Kypärämäen-Köhniön alueen laskentatulosten vertailukelpoisuutta parantaa alueen elinympäristöjen ja rakennuskannan pysyminen hyvin vakaina koko tutkimusajan. Erityisesti uusien pesimälajien, eteläisten mustapääkertun ja pikkuvarpuksen yleistyminen näkyy myös selvityksissä. Täpläposkinen pikkuvarpunen lienee viime vuosina tullut tutuksi myös monelle talvilintujen ruokkijalle. Samoin valtakunnallisesti kantojaan kohentaneet leppälintu, hernekerttu, sini- ja talitiainen sekä viherpeippo ovat runsastuneet myös Kypärämäen-Köhniön alueen omakotialueilla. Varpuksen alamäki jatkui, sillä lajin reviiressä löytyi kymmenisen prosenttia vähemmän kuin edellisellä kerralla. Laji on silti edelleen tavallinen näky selvitysalueen orapihlaja-aidoissa.

Taulukko 1. Tutkimusalueella havaitut ja alueella pesivät lintulajit sekä niiden parimäärien luokat (1, 2–4, 5–10, 11–20, 21–50, 51–100, 101–200) vuosina 1998, 2003 ja 2009.

LAJI	TIETEELLINEN NIMI	PAREJ A 1998	PAREJA 2003	PAREJA 2009	HUOMAUTUKSIA
lehtokurppa	<i>Scolopax rusticola</i>	2–4	2–4	1	Haastattelutieto/J. Saltevo
rantasipi	<i>Actitis hypoleucos</i>	1	1	1	
tervapääsky	<i>Apus apus</i>	21–50	2–4	11–20	Myöhäinen saapuminen 2003
käpytikka	<i>Dendrocopos major</i>	2–4	2–4	5–10	
pikkutikka	<i>Dendrocopos minor</i>		1	1	Arkistohavainto maaliskuu 2009
räystäspääsky	<i>Delichon urbicum</i>	2–4	2–4	2–4	
metsäkirvinen	<i>Anthus trivialis</i>	2–4	2–4		
västäräkki	<i>Motacilla alba</i>	11–20	2–4	11–20	Heikko vuosi 2003
peukaloinen	<i>Troglodytes troglodytes</i>	5–10		1	Heikko vuosi 2003
rautiainen	<i>Prunella modularis</i>	5–10	5–10	11–20	
punarinta	<i>Erithacus rubecula</i>	21–50	11–20	21–50	Heikko vuosi 2003
leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	11–20	11–20	21–50	
mustarastas	<i>Turdus merula</i>	5–10	5–10	5–10	
räkättirastas	<i>Turdus pilaris</i>	51–100	101–200	101–200	
laulurastas	<i>Turdus philomelos</i>	11–20	5–10	5–10	
punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>	51–100	51–100	51–100	
hernekerttu	<i>Sylvia curruca</i>		2–4	11–20	
pensaskerttu	<i>Sylvia communis</i>		2–4	2–4	
lehtokerttu	<i>Sylvia borin</i>	21–50	5–10	21–50	Myöhäinen saapuminen 2003
mustapääkerttu	<i>Sylvia atricapilla</i>			2–4	
sirittäjä	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	11–20	11–20	11–20	
tiltalti	<i>Phylloscopus collybita</i>		2–4		
pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>	51–100	51–100	51–100	
hippiäinen	<i>Regulus regulus</i>	11–20	5–10	5–10	
harmaasiippo	<i>Muscicapa striata</i>	11–20	5–10	11–20	Myöhäinen saapuminen 2003
kirjosieppo	<i>Ficedula hypoleuca</i>	51–100	51–100	51–100	
hömötiainen	<i>Parus montanus</i>	2–4	2–4	2–4	
sinitiainen	<i>Parus caeruleus</i>	21–50	51–100	51–100	
talitiainen	<i>Parus major</i>	21–50	21–50	51–100	
puukiipijä	<i>Certhia familiaris</i>		2–4	2–4	Aikainen pesijä
harakka	<i>Pica pica</i>	11–20	21–50	21–50	
naakka	<i>Corvus monedula</i>		2–4	2–4	
varis	<i>Corvus corone</i>	5–10	11–20	11–20	
varpunen	<i>Passer domesticus</i>	101–200	51–100	51–100	
pikkuvarpunen	<i>Passer montanus</i>			5–10	
peippo	<i>Fringilla coelebs</i>	101–200	101–200	101–200	
viherpeippo	<i>Carduelis chloris</i>	21–50	21–50	51–100	Aikainen pesijä
vihervarpunen	<i>Carduelis spinus</i>	21–50	21–50	21–50	
punavarpunen	<i>Carpodacus erythrinus</i>	11–20	5–10	11–20	Myöhäinen saapuminen 2003
punatulkku	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	2–4	5–10	5–10	
keltasirkku	<i>Emberiza citrinella</i>	11–20	11–20	5–10	Aikainen pesijä
pajusirkku	<i>Emberiza schoeniclus</i>	2–4			
LAJEJA YHT.		34	38	39	

Taulukko 2. Yksilömäärät paikallisina havaituista satunnaislajeista (myös arkistohavainnot) jotka eivät pesi alueella.

LAJI	TIETEELLINEN NIMI	1998	2003	2009	HUOMAUTUKSIA
fasaani	<i>Phasianus colchicus</i>		2		Arkistohavainto
haarapääsky	<i>Hirundo rustica</i>	5			
kalalokki	<i>Larus canus</i>	X	X	X	Useita yksilöitä
kalatiira	<i>Sterna hirundo</i>		1		
kanahaukka	<i>Accipiter gentilis</i>	1	1	1	Arkistohavaintoja talvilta
kesykyyhky	<i>Columba livia</i>	4	1	1	Saattaa pesiä
koskikara	<i>Cinclus cinclus</i>			1	Arkistohavainto tammikuu 2009 Köyhänoja
kuikka	<i>Gavia arctica</i>		1		Arkistohavainto 2003
kuusitiainen	<i>Parus ater</i>			1	Arkistohav. tammi-helmik.2009; saattaa pesiä
käki	<i>Cuculus canorus</i>			1	Saattaa pesiä
laulujoutsen	<i>Cygnus cygnus</i>		4		Arkistohavainto kevät 1993
lehtopöllö	<i>Strix aluco</i>			1	Arkistohavainto alkuvuosi 2009; saattaa pesiä
naurulokki	<i>Larus ridibundus</i>	X	X	X	Useita yksilöitä
närhi	<i>Garrulus glandarius</i>			2	Saattaa pesiä
palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	1	1		Saattaa pesiä
pyrstötiainen	<i>Aegithalos caudatus</i>			X	Arkistohavaintoja syksy-talvi
pähkinähakki	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	2	2	4	Arkistohavaintoja pesimäkauden ulkopuolelta
selkälokki	<i>Larus fuscus</i>		X	X	Useita yksilöitä
sinisorsa	<i>Anas platyrhynchos</i>		6	1	Saattaa pesiä; talvihavaintoja Köyhänoja
tavi	<i>Anas crecca</i>			1	Ark.hav. talvilta Köyhänoja
telkkä	<i>Bucephala clangula</i>	1			Saattaa pesiä (Köhniönjärvi)
tilhi	<i>Bombycilla garrulus</i>	X	X		Arkistohavaintoja talvilta
urpiainen	<i>Carduelis flammea</i>		X	X	Arkistohavaintoja talvilta
varpushaukka	<i>Accipiter nisus</i>	X	X	X	Arkistohavaintoja talvilta
LAJEJA YHT.		10	15	16	

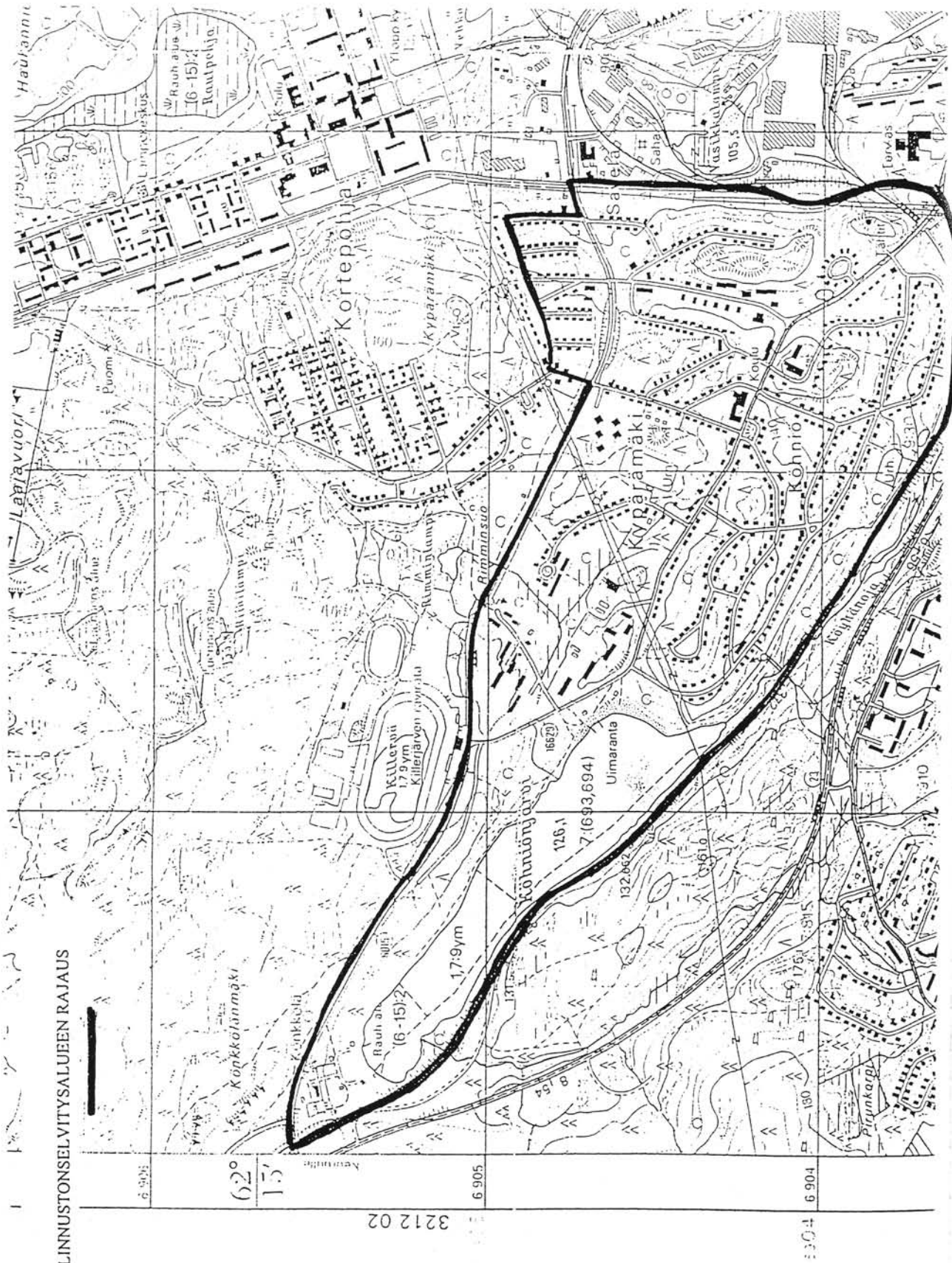
HAVAITUT LAJIT YHT.

44

53

55

LIITE 1. LINNUNSELVITYSALUEEN RAJAUS

3212 02

6904